# Vertegenwoordiger van de patiënt

Een (wettelijk) vertegenwoordiger is iemand die uw belangen behartigt als u dat zelf (tijdelijk) niet meer kunt. De vertegenwoordiger neemt dan namens u beslissingen.

Zorgverleners in het ziekenhuis spreken altijd eerst met de patiënt zelf over de behandeling en hoe het gaat. Bij alle beslissingen die genomen moeten worden over de behandeling, kijkt de zorgverlener eerst of de patiënt zelf kan beslissen.

## Wat is een vertegenwoordiger?

Het kan nodig zijn een vertegenwoordiger aan te (laten) wijzen, als een patiënt zijn persoonlijke belangen niet meer goed zelf kan behartigen. We noemen een patiënt dan 'wilsonbekwaam'.

Wilsonbekwaam betekent dat een patiënt:

- de informatie over zijn ziekte, behandeling of toekomstperspectief niet kan begrijpen;
- niet in staat is zelf een besluit te nemen;
- de gevolgen van het besluit niet overziet.

Soms is het duidelijk wanneer een patiënt wilsonbekwaam is, bijvoorbeeld als de patiënt in coma ligt of buiten bewustzijn is. Maar ook iemand met een zware verstandelijke handicap of een vergevorderde dementie is meestal wilsonbekwaam. Wilsonbekwaamheid kan ook van tijdelijke aard zijn, bijvoorbeeld als een patiënt buiten bewustzijn is. De zorgverlener bepaalt of een persoon wilsonbekwaam is. Ook bij twijfel over wilsbekwaamheid kan een vertegenwoordiger bijstaan.

De vertegenwoordiger kan helpen om dingen te verwoorden en vragen te stellen in gesprekken van de patiënt met verpleegkundigen en artsen. De vertegenwoordiger informeert andere naasten over hoe het met de patiënt gaat, als dat gewenst is.

## Wie kan de vertegenwoordiger zijn?

De vertegenwoordiger is meestal een levenspartner of familielid zoals een kind, broer, zus of ouder. Maar het kan in uitzonderlijke situaties ook een goede vriend of buurvrouw zijn. De patiënt bepaalt zelf wie als wettelijk vertegenwoordiger mag optreden als hij/zij (tijdelijk) wilsonbekwaam wordt. Het is belangrijk dit te bespreken met uw behandelend arts. Heeft u niets besproken, dan volgen we de Nederlandse wet.

De Nederlandse wet wijst een aantal personen aan die als vertegenwoordiger kunnen optreden. Ook bepaalt de wet wie als eerste in aanmerking komt om als vertegenwoordiger op te treden, het is dus een vaststaande volgorde. Kan of wil een vertegenwoordiger de taak (van toestemming geven voor een behandeling) niet uitvoeren? Dan gaat de zorgverlener op zoek naar iemand anders die vervangende toestemming kan geven. Als een vertegenwoordiger niet de belangen van de patiënt behartigt, kan de behandelaar een andere vertegenwoordiger aanwijzen.

Volgorde van vertegenwoordigers, zoals vastgelegd in de wet:

1. Wettelijk vertegenwoordiger:
   De wettelijke vertegenwoordigers worden benoemd door de kantonrechter. Een mentor en curator gaan over medische beslissingen van opname, behandeling en ontslag.
2. Schriftelijk gemachtigde:
   Een patiënt kan iemand aanwijzen om zijn belangen te behartigen via een schriftelijke machtiging, denk ook aan een

levenstestament of wilsverklaring (https://www.jeroenboschziekenhuis.nl/uw-wilsbeschikking-levenstestament-toevoegen-aan-uw-medisch-dossier). Hij of zij kan ook expliciet aangeven in welke situaties de machtiging geldt. De patiënt neemt op deze manier de regie zelf in handen.

3. De niet (formeel) benoemde vertegenwoordiger:
   Dit kan de echtgenoot of partner zijn. Als die er is, gaat die volgens de wet altijd voor op andere familieleden. Als er geen partner is, dan kunnen één van de ouders, kinderen, broer of zus vertegenwoordiger zijn. Deze naasten hebben echter niet de plicht om als vertegenwoordiger op te treden.

## Hoe gaat het als een ander familielid de rol van vertegenwoordiger overneemt in het ziekenhuis?

Op verzoek van de partner of echtgenoot - en met goedkeuren van de patiënt - kan een ander familielid definitief de rol van vertegenwoordiger overnemen. Dit wordt dan in het medisch dossier vastgelegd. Over deze wisseling moet wel goed nagedacht zijn, want als het over belangrijke medische zaken gaat beslist de partner dus niet meer mee.

Een voorbeeld:

*Mevrouw Jansen heeft gevorderde dementie en wordt opgenomen in het ziekenhuis met een gebroken heup. Mevrouw Jansen is wilsonbekwaam om de voor- en nadelen van een operatie in te schatten, naar oordeel van de behandelend arts. Er is een echtgenoot en er zijn 3 betrokken dochters. In dit geval is de echtgenoot de vertegenwoordiger en zal de behandelaar zich tot hem richten. In het gesprek kunnen de dochters desgewenst aansluiten, maar de uiteindelijke behandelkeuze ligt bij de echtgenoot, niet bij (een van de) dochters*

## Is de toestemming van de patiënt en/of zijn vertegenwoordiger nodig voor een behandeling?

Een arts heeft altijd toestemming van de patiënt nodig om te behandelen. Als de patiënt niet in staat is toestemming te geven, kan een vertegenwoordiger dat doen. Er zijn heel uitzonderlijke gevallen waarin de patiënt én de vertegenwoordiger allebei geen toestemming kunnen geven. Dan kan een arts toch behandelen, als hij daarmee in het (levens)belang van de patiënt handelt.

## Aan wie mag de zorgverlener informatie verstrekken over de patiënt?

Volgens de regels van de wet heeft de patiënt recht op privacy. Onze artsen en verpleegkundigen hebben bovendien een wettelijk beroepsgeheim. Zorgverleners in het ziekenhuis verstrekken geen informatie aan andere personen dan de patiënt.

Informatie over uw medische situatie wordt met u als patiënt gedeeld. Als u (tijdelijk) niet in staat bent uw belangen te behartigen, dan zal de zorgverlener noodzakelijke informatie over u delen met uw vertegenwoordiger, zodat hij of zij beslissingen over uw gezondheid - namens u - kan nemen.

Code ALG-392

Copyright 2026 Jeroen Bosch Ziekenhuis